

pus trebao djelovati na Banovini kao vojna postrojba tzv. RSK, on je cijelo vrijeme surađivao s vojskom SR Jugoslavije i znatnim dijelom od nje i opskrbljivan. Uoči samog pada Krajine i propasti Korpusa trebao je imati gotovo 14 000 pripadnika, a imao je oko 12 000, među kojima je najviše nedostajalo časničkog kadra, gotovo jedna polovica, a najveća je popunjenost bila dočasničkim kadrom, a i vojnika je bilo gotovo 90%. Bilo je to premalo za suprotstaviti se tada prilično jakim postrojbama HV, iako je u Oluji najveći otpor pružen upravo u Petrinji na području Banovine. Iako Korpus nije nastao u isto vrijeme kada i tzv. RSK, on je nastao iz preustroja njezinih postrojbi u cilju očuvanja iste, ali je propao zajedno s tzv. RSK i moguće s propašću velikosrpske politike i Velike Srbije kao njezina oprostranjenja.

Slijede *Izvori i literatura* koju čine: neobjavljeni izvori, objavljeni izvori, literatura, službena glasila, zbornici i časopisi, novine i tjednici, Internet, filmovi, kronologija i katalozi.

U nastavku su sažetci na hrvatskom, engleskom i njemačkom jeziku, potom popis kratica korištenih u knjizi, životopis autora, kazalo osobnih imena, kazalo imena i zemljopisnih pojmova i na kraju popis onih koji su pomogli izdavanje knjige.

Knjiga *Vojna sila pobunjenih Srba na Banovini 1992. – 1995.* primjer je povijesno i tehnički dotjerane knjige koja u detalje objašnjava političke i vojne elemente i sadržaje prvog dijela posljednjeg desetljeća XX. stoljeća izvrsno povezanih sa stvaranjem, obranom i oslobađanjem jednog od okupiranih dijelova Republike Hrvatske. Zato će ona biti nezaobilazna i temeljna u svim budućim povijesnim, vojnim, političkim, geografskim, geopolitičkim i sociološkim istraživanjima tematike vezane uz Domovinski obrambeni rata i Banovinu kao središnji dio – srce Republike Hrvatske, te u svim zavičajnim, lokalnim i regionalnim istraživanjima i pristupima Banovini kao posebnom dijelu Republike Hrvatske.

Stipo Pilić

**ŽELJKO KARLAU, DUBRAVKA HABEK, PRIM. DR. JOSIP JAGODIĆ
(1897. – 1973.). PRAVEDNIK MEĐU NARODIMA, DRUŽBA „BRAĆA
HRVATSKOG ZMAJA” – OPĆA BOLNICA „DR. ANĐELKO VIŠIĆ” BJELOVAR,
BJELOVAR, 2023.**

Sadržaj knjige Željka Karaule i Dubravka Habeka podijeljen je na osam radnih i popratnih poglavlja, od čega su četiri radna. Sadržaj rukopisa je dobro strukturiran, logički kronološki smisleno podijeljen pa se lako može pratiti cijeli životni put dr. Joze Jagodića. Usporedno je moguće upoznati i njegov doprinos u napretku liječničke prakse jer je pratio nove medicinske spoznaje kojim je obilovalo prethodno stoljeće, a koje je on primijenio u svom liječničkom zvanju. U predgovoru rukopisa doznajemo zašto su autori pristupili pisanju ove knjige i kako

su prikupljali brojne izvore o dr. Jagodiću i nakon toga iz mozaika izvora napravili jedan objedinjen zajednički prikaz sadržan u ovoj knjizi.

U prvom njihovom radnom poglavlju upoznajemo se s kratkim životopisom Josipa Jagodića, njegovim školovanjem i studijem medicine koju je završio u Pragu 1922. godine. Čitatelju sigurno neće promaći i podatak da je u Pragu stekao ne samo liječničku diplomu, već da je u njemu ostavio i dvoje izvanbračne djece, što ukazuje da je, osim studija, dio slobodnog vremena provodio u manjim mladenačkim avanturama.

O njegovim liječničkim sposobnostima doznaje se više u drugom poglavlju u kojem je opisan njegov liječnički rad u osječkoj bolnici (1924. – 1940.) u kojoj je radio kao liječnik i obavljao porođajne i hitne slučajeve iz kirurgije i ginekologije, pri čemu je počeo koristiti i neke nove vrste narkoza. Postupno se usavršavao u svom zvanju pa je (1927.) položio ispit za specijalista kirurgije, usavršavao je kirurško – ginekološko – porođajnu tehniku (koristio carski rez), pri čemu je puno pomogla i dodatna rendgenološka izobrazba. Obavio je 1932. i zahtjevnu operaciju šivanja srca, a iste godine mu je priznat status primarijusa. Tada je već imao brojne kontakte s mnogim poznatim hrvatskim kirurzima.

Nije dovoljno poznat izvanbolnički život u njegovm osječkom razdoblju. Poznato je da je 1931. godine zasnavao brak, što je bilo nešto kasnije nego što bi se očekivalo, ukoliko bi se to usporedilo s njegovim studentskim danima. U braku je dobio dvoje djece. Čini se da se nakon zasnivanja braka dr. Jagodić više posvetio radu na ginekološko – porođajnom odjelu u Osijeku, a veći dio slobodnog vremena provodio je u krugu svoje obitelji.

Središnji dio knjige posvećen je bjelovarskom razdoblju života i rada dr. Jagodića (1940. – 1958.) koji obuhvaća četiri zasebne manje cjeline ili potpoglavlja. U njima doznajemo o prilikama u Državnoj bolnici Bjelovar od 1940. godine kada je dr. Jagodić bio postavljen na mjesto primarnog liječnika i ravnatelja. Prvo potpoglavlje, kao i prethodno poglavlje, sigurno će biti zanimljivo današnjim studentima medicine i liječnicima jer su u njima opisani brojni liječnički zahvati iz navedenog vremena i problemi koje su morali rješavati liječnici u svom liječničkom poslu. U tom poslu se isticao dr. Jagodić koji je nakon dolaska u Bjelovar obavljao operacije glave, vrata, grudnog koša, trbušnih organa, urološke, ortopedsko – traumatološke zahvate te operacije iz područja dječje i ginekološke kirurgije. Veći dio ovog poglavlja odnosi se na opis zbivanja u bjelovarskoj bolnici u razdoblju 1942. – 1943. godine. Radilo se u ratnim okolnostima kada je cijena ljudskog života bila niska, kada se ginulo ne samo u ratnim operacijama, nego i u pozadini. Civilno stanovništvo je stalno bilo izloženo strahu bojeći se optužbi neke od zaraćenih strana za suradnju s onom protivničkom stranom. Tada je zbog takve djelatnosti bila moguća i najstroža kazna, bez provjere istinitosti optužbi. Takvo stanje vladalo je i u bjelovarskoj bolnici koja je bila civilna ustanova, ali su se u njoj liječili pripadnici raznih vojski i pojedinci različitih političkih uvjerenja. Život u bolnici pratili su organi tadašnje državne vlasti i pripadnici raznih tajnih službi. Upravo takve je najviše zanimalo tko su bili pacijenti koji

su se liječili u bolnici. One, koji su pripadali protivničkoj strani, nakon izlječenja su odvodili, mnogima se nakon toga gubio trag. Tada je posao medicinskih radnika bio veoma nezahvalan jer su mnogi istražitelji upravo od medicinskih djelatnika nastojali doznati identitet svakog pacijenta. U takvim nesigurnim okolnostima mnogi su se zdravstveni radnici i dalje pridržavali medicinske etike pružajući pomoć svim bolesnicima, bez obzira na njihovu nacionalnu, vjersku ili političku pripadnost. Neki među njima bili su i hrabri pa su tajili ili prikrivali identitet nekih pacijenata znajući da bi bili likvidirani ukoliko bi se otkrila istina o njima. Jedan od onih koji je riskirao svoj život bio je i dr. Josip Jagodić. Iako su tajne službe sumnjičile da Jagodić štiti neke antifašiste, pa je bio i zatvoren, preživio je rat. Možda samo zato jer se znalo da je vrhunski kirurg potreban i njima pa su ga povremeno dovodili iz zatvora da bi operirao neku njihovu poznatu ličnost. To što je uspjelo njemu, nije uspjelo nekim drugim zdravstvenim radnicima. Ubijeni su jer su skrivali ili štitili neke pacijente povezane s antifašizmom. Jedna od takvih bila je dr. Emilija Holik. Broj onih kojima je dr. Jagodić i njegovi suradnici spasio život u ratnim godinama nije poznat. U bolničke izvještaje upisivali su samo osnovne podatke o svakom pacijentu. Moguće je da su nekog i izostavili ukoliko su pretpostavili da bi im puni identitet ugrozio život. Upravo zbog te hrabrosti dr. Jagodić je zaslužio *Priznanje pravednika među narodima*. Nije ga dobio za života, već posthumno (2002.), zahvaljujući prijedlogu židovskog pacijenta Božidara Erenfrajda kojem jer dr. Jagodić produženim liječenjem spasio život i spasio ga od Holokausta. O tom priznanju nalaze se dokumenti sadržani u trećem dijelu trećeg poglavlja. Iako je odličje naslovljeno na njegovo ime, ipak u njemu su ugrađena i neka druga poznata i nepoznata imena nekih zdravstvenih djelatnika koji su također u ratnom košmaru riskirali svoje živote. Takvi su dodatno, osim pridržavanja medicinske etike, i pod cijenu vlastitih života krili pojedince da bi preživjeli ratna zbivanja.

U završnom dijelu trećeg poglavlja, koje obuhvaća razdoblje od 1945. do 1958. godine, doznajemo o događajima u bjelovarskoj bolnici kada je Jagodić obnašao položaj ravnatelja bjelovarske bolnice. Doznaje se kako se postupno nakon rata razvijala bjelovarska bolnica naslijedivši zastarjeli inventar i nedostatak stručnog medicinskog kadra. U početku je u bolnici radio samo jedan kirurg. Jagodićevim zalaganjem obnovljeni su neki bolnički odjeli i nabavljena bolnička oprema. Inicirao je i obnovu bolničkog eksterijera, organizirao predavanje iz kirurgije i ginekologije, podržao je i otvaranje škole za medicinske tehničare (1956.) i nešto kasnije škole za medicinske sestre (1962.).

U četvrtom radnom poglavlju rukopisa opisan je životni put dr. Jagodića od 1959. do 1973. godine. Nedovoljno su nam poznati razlozi zbog kojih je otišao 1959. iz Bjelovara. Sigurno tomu nisu bile razlog njegove godine jer je nakon odlaska radio kao kirurg u nekim drugim sredinama, a 1961. godine vratio se u Osijek, u bolnicu u kojoj je počeo raditi kao mladi liječnik. Bio je umirovljen 1963. godine, a umro prije 50 godina, početkom 1973. godine.

Završna poglavlja sadrže opsežan popis arhivskih izvora i literature, popis ilustracija, kratke životopise autora i indeks imena koja se spominju u knjizi. Iako su knjigu pisala dvojica autora, nije moguće vidjeti tko je što pisao. Ipak je vidljiv zajednički pristup temi.

U cjelini radi se o jednoj vrijednoj knjizi koja će obogatiti ne samo spoznaje o prim. dr. Josipu Jagodiću, nego će i našem čitateljstvu proširiti znanje i spoznaje o medicinskim temama vezanim za svakodnevni život. Ujedno bit će to dopuna bjelovarskoj historiografiji i prisjećanje Bjelovarčana na dr. Josipa Jagodića u povodu 50 godina njegove smrti.

Vjenceslav Herout

**DRAŽEN KOVAČEVIĆ, IVANIĆGRADSKI KRIŽNI PUTOVI,
SISAČKA BISKUPIJA, SISAK, 2022.**

Knjigu dr. Dražena Kovačevića *Ivanićgradski križni putovi* objavila je Sisačka biskupija kao 6. knjigu u svojoj biblioteci *Hrvatski martirologij*. Dražen Kovačević, po zanimanju liječnik, a ne povjesničar, autor je još nekoliko knjiga koje se bave povijesnom tematikom između dva svjetska rata, Drugoga svjetskoga rata i poraća te mu je ova tematika bliska i poznata. Knjiga je prikaz podataka, dokumenata, sjećanja i svjedočenja četiri preživjela sudionika Drugoga svjetskoga rata i poraća: Stjepana Lackovića, Stjepana i Dragutina Oblijana i Josipa Jože Hübla s područja Ivanić Grada i primjer *kulture sjećanja* kakvih je o toj tematici na taj način priređenih u Hrvatskoj malo. Autor je koristio dokumente iz Hrvatskoga državnoga arhiva (HDA), matičnih knjiga župskih ureda, potrebnu literaturu za objašnjenje pojedinih osoba koje se pojavljuju u tekstovima svjedočanstava, fotografije i dokumente autora svjedočanstava te svjedočanstva navedenih svjedoka kao njihove pisane iskaze. U prvom uvodnom dijelu autor nam daje osnovne biografske podatke o sudionicima Križnih putova, uz nekoliko fotografija i preslika dokumenata iz njihovoga života. Potom slijede svjedočanstva sudionika Križnih putova sljedećim redom: Stjepana Lackovića iz Kloštra Ivanića, Stjepana i Dragutina Oblijana iz Lonje kod Ivanić Grada i Josipa Jože Hübla iz Ivanić Grada. Drugi dio knjige su svjedočanstva Stjepana Lackovića s naslovom *Moj Križni put*, Stjepana i Dragutina Oblijana s naslovom *Doživljaji oca i sina 1945. godine u povlačenju Hrvatskih oružanih snaga Nezavisne Države Hrvatske*, Dragutina Oblijana s naslovom *U Lepoglavi* i Josipa Jože Hübla s naslovom *Kako sam dospio u rimski zatvor Tiburtina i Esterwegen*. Na kraju knjige su recenzije koje su napisali Mile Marinčić i Đuro Vidmarović. Posebno je značajan dio knjige s prijepisima tri dokumenta i 22 preslike fotografija i dokumenata, što knjizi daje dodatnu težinu i zanimljivost.

Iz životopisa Stjepana Lackovića doznajemo da je rođen 19. kolovoza 1926. u Ivanić Kloštru u obitelji s dva brata i jednom sestrom. U Kloštru je završio osam razreda pučke škole te